

MARGARITA BOLADERAS

Catedràtica de Filosofia Moral i Política
Universitat de Barcelona

Membre del Comitè de Bioètica de Catalunya
www.bioeticanet.info

DE LA DONACIÓ AL TRASPLANTAMENT: CRITERIS ÈTICS

Introducció

Els trasplantaments són en molts casos l'única manera d'evitar la mort de moltes persones, però cal

- professionals que dominin bé les tècniques mèdiques de diagnòstic, pronòstic i d'intervenció
- trobar donants vius o morts dels òrgans necessaris
- tenir una organització molt eficient que faciliti la detecció ràpida de les necessitats i assignin els recursos disponibles de la manera més adient d'acord amb determinats criteris mèdics i ètics.

Es poden plantejar problemes ètics en cadascun d'aquest àmbits, per això hem de procurar:

- una actuació mèdica responsable,
- aplicació de criteris ètics en les donacions i
- procediments d'equitat en l'atribució dels recursos.

1. ACTUACIÓ PROFESSIONAL RESPONSABLE

Domini de les tècniques de intervenció.

Coneixement dels darrers progressos de la recerca.

Reconeixement de les limitacions.

En el cas dels trasplantaments cal també un bon equip de suport i una bona organització que permeti el transport dels òrgans i que faciliti la detecció de possibles donants i possibles receptors compatibles amb els òrgans donats.

Diferents organitzacions internacionals han establert criteris de bona praxi:

Declaración de la AMM sobre la Donación y Trasplante de Órganos Humanos

Adoptada por la 52ª Asamblea General de la AMM Edimburgo, Escocia, Octubre 2000, y revisada por la 57ª Asamblea General de la AMM, Pilanesberg, Sudáfrica, Octubre 2006, y por la 65ª Asamblea General de la AMM, Durban, Sudáfrica, Octubre 2014.

Tomada de Decisión Libre e Informada sobre la Donación de Órganos.

Certificación de la Muerte.

Justicia en el Acceso a los Órganos.

Procedimientos de Trasplantes Experimentales y Nuevos.

Aspectos sociales de los trasplantes: respeto a los derechos humanos y establecimiento de organizaciones adecuadas.

Directiva [2010/53/UE](#) del Parlamento Europeo y del Consejo, de 7 de julio de 2010, sobre normas de calidad y seguridad de los órganos humanos destinados a trasplantes.

Varias declaraciones de distintas instituciones. El turismo de trasplante.

Informe del Grupo Especial, reunido en Bellagio, sobre trasplante, integridad corporal y tráfico internacional de órganos, 01-01-1997:

Se abordaron dos temas:

- la comercialización de órganos procedentes de donantes remunerados y
- el empleo de órganos extraídos a ajusticiados o presos "voluntarios" vivos.

COMITÈ DE BIOÈTICA DE CATALUNYA, Consideracions ètiques en els trasplantaments de donant viu, 2012.

2. En les diferents parts del món, la donació d'òrgans es fa

- de forma altruista, per un sentit de solidaritat amb les persones que pateixen (el cas de Catalunya, Espanya i altres països europeus),
- "voluntàriament" per part de persones empresonades o ajusticiades (Xina). Xina exporta òrgans a altres països asiàtics on la medicina privada actua segons la llei de l'oferta i la demanda,
- amb compensacions de diversa índole de caràcter legal: p. e. els EUA és molt generalitzat el pagament de l'enterrament del familiar mort,
- venda dels òrgans de manera privada, amb publicitat a internet, o altres formes. Medicina privada sense control institucional,
- mitjançant un tràfic il·legal.
Malgrat el rebuig ètic i les consideracions penals del tràfic il·legal, cal estar alerta per detectar els possibles casos. El paper de la premsa és molt important; la prudència requerida en aquest tema obliga a contrastar les informacions i escriure de manera responsable, però això no ha de convertir-se en autocensura.

El debat sobre l'obligatorietat de la donació altruista i la possibilitat d'establir alguna remuneració s'ha intensificat per la gran manca d'òrgans.

Des d'un punt de vista ètic el pagament es veu com un perill massa gran d'explotació dels més vulnerables, com s'ha vist en l'actual crisi econòmica, que ha disparat l'oferta d'òrgans (normalment el ronyó) de persones amb problemes.

LA LISTA DE PRECIOS
Existen tarifas de órganos para trasplantes clandestinos. Son estas:
en euros.

RIÑÓN	102.172,05
HÍGADO	150.253,02
PULMÓN	150.253,02
CÓRNEA	87.146,76
MÉDULA ÓSEA	165.278,32
CORAZÓN	150.253,02
PÁNCREAS	144.242,9
ARTERIAS	10.217,21

Associació de consumidors FACUA

Escassetat de recursos

“En el ámbito de la Unión Europea, cerca de 65.000 pacientes están registrados en la lista de espera.

De estos, cerca de 50.000 esperan un trasplante de riñón; 7.000, de hígado; 4.000, de corazón, y 2.000, de pulmones.

Solo 28.000 de estos pacientes recibieron un órgano durante el año 2009.

La media del tiempo de espera en la lista para recibir un trasplante renal, el que se practica con más frecuencia, es de más de 3 años y se calcula que 12 pacientes mueren cada día por falta de este recurso.”

Aquest panorama fa cercar solucions per altres vies, com els xenotrasplantaments, òrgans mecànics o nanotecnològics , i la creació d'òrgans a partir de cèl·lules mare.

3. LEGALITAT ESPANYOLA

LEY 30-1979 EXTRACCION Y TRASPLANTE DE ÓRGANOS, 27/10/1979, BOE n. 266 de 6 de noviembre de 1979, sobre extracción y trasplante de órganos.

REAL DECRETO 2070/1999, 30/12/1999, BOE num 3 de 4 de enero de 2000, por el que se regulan las actividades de obtención y utilización clínica de órganos.

REAL DECRETO 411/1996, de 1 de marzo, por el que se regulan las actividades relativas a la utilización de tejidos humanos.

REAL DECRETO 1301/2006, 10/11/2006, BOE n. 270 de 11 de noviembre de 2006, por el que se establecen las normas de calidad y seguridad para la donación, la obtención, la evaluación, el procesamiento, la preservación, el almacenamiento y la distribución de células y tejidos humanos.

REAL DECRETO 1825-2009 ESTATUTO DE LA ONT, 28/11/2009, BOE n. 287 de 28 de noviembre de 2009.

REAL DECRETO 2070/1999, de 30 de diciembre, por el que se regulan las actividades de obtención y utilización clínica de órganos humanos y la coordinación territorial en materia de donación y trasplante de órganos y tejidos.

Estableix normes per la certificació de la mort,
possibilitat de donants vius o morts,
les donacions han de ser altruistes i anònimes (en els casos de donants morts),
obligació de la confidencialitat,
etc.

Artículo 10. Extracción de órganos de fallecidos: condiciones y requisitos

1. La obtención de órganos de donantes fallecidos para fines terapéuticos podrá realizarse si se cumplen las condiciones y requisitos siguientes:

a) Que la persona fallecida, de la que se pretende extraer órganos, no haya dejado constancia expresa de su oposición a que después de su muerte se realice la extracción de órganos. Dicha oposición, así como su conformidad si la desea expresar, podrá referirse a todo tipo de órganos o solamente a alguno de ellos, y será respetada cualquiera que sea la forma en la que se haya expresado.

En el caso de que se trate de menores de edad o personas incapacitadas, la oposición podrá hacerse constar por quienes hubieran ostentado en vida de aquéllos su representación legal, conforme a lo establecido en la legislación civil.

4. Importància dels consens social i el paper dels mitjans de comunicació

Societat plural: diversitat de persones i creences.

Respectar les creences individuals, religioses o d'altre ordre.

Afavorir corrents d'opinió raonables.

Consens sobre grans temes d'interès comú.

Els mitjans de comunicació són decisius en aquesta tasca:

- Bona divulgació
- Debat
- Punts d'orientació
- Prudència en els casos que poden semblar "estranyes"

BIBLIOGRAFIA MARGARITA BOLADERAS:

- *El impacto de la tecnociencia en el mundo humano* (Tecnos, 2013)
- *El derecho a no sufrir. Argumentos para la legalización de la eutanasia* (Los libros del lince, 2008)
- *Bioética* (Síntesis, 1998)

Coordinadora i coautora:

- *¿Qué dignidad? Filosofía, Derecho y práctica sanitaria* (Proteus, 2010)
- *Biética: la toma de decisiones* (Proteus, 2011)
- *Bioética, Género y Diversidad Cultural* (Proteus, 2012)
- *Bioética, justicia y vulnerabilidad* (Proteus, 2013)
- *Ética del cuidar: ¿qué significa humanizar la asistencia?* (próx. pub. a Tecnos)

Coautora:

- *Le Scienze Biomediche e il Diritto* (Ed. Ibis, Italia, 2010)
- *Pensament i ciencia als Països Catalans* (El Cep i la Nansa, 2011),
- *Conceptos nómadas: Auto-determinación* (Pub. U. de València, 2014)
- Participació en la *Enciclopedia de Bioderecho y Bioética* (Comares, 2011).